

15. marts 2025

Dette høringssvar bør læses i sammenhæng med høringssvaret "*Anbefalinger til en ny udviklingspolitisk strategi fra Røde Kors i Danmark*".

Sundhed i skrøbelige og humanitære kontekster

Røde Kors' anbefalinger til en ny udviklingspolitisk strategi

Røde Kors anbefaler, at den nye udviklingspolitiske strategi drager nytte af det store potentiale og den store sundhedsfaglige ekspertise, der findes i Danmark. Det er kun blevet vigtigere efter den de facto nedlukning af USAID, hvor sundhedsprogrammer i udviklings- og humanitære kontekster er nogle af de hårdest ramte. Konsekvenserne af nedlukningen af USAID og andre staters reduktion af udviklingsbudgetter er uoverskuelige - og har store, dybe konsekvenser for mange landes sundhedssystemer. Selv lande i det globale Syd, som vi ikke traditionelt vil kategorisere som skrøbelige, er nu i fare for at kollapse. Danmark bør i lyset af denne nye virkelighed sende et vigtigt signal til det internationale samfund om at der er behov for solidaritet og langsigtede løsninger, blandt andet inden for sundhed.

Konsekvenserne af USAID stop af Røde Kors-bevægelsens sundhedsprogrammer globalt

Nedlukningen af USAID rammer flere af Røde Kors-bevægelsens sundhedsprogrammer globalt, især inden for epidemi- og pandemiberedskab, livreddende sundhed i katastrofer og kriser samt sygdomsovervågning. USA finansierer 70 % af de nationale Røde Kors og Røde Halvmåne selskabers *community health* personale i Afrika, der spiller en vigtig rolle i at opdage og reagere på epidemier og sygdomsudbrud. Fem sundhedsprogrammer til en værdi af over 22 millioner USD bliver direkte påvirket, primært i Afrika, Asien og Stillehavsområdet. Selvom akutte indsatser mod Ebola og Mpox fik dispensation fra at lukke ned, er alle øvrige USA-finansierede sundhedsaktiviteter lukket ned. Uden denne støtte risikerer verden flere udbrud af mæslinger, Mpox, Ebola, Marburg og kolera, da den lokale kapacitet til at overvåge og reagere rettidigt bliver markant svækket. Immuniseringsprogrammer er også truet. I Pakistan er Røde Kors-bevægelsen en nøglepartner i udryddelsen af polio i de mest udsatte områder af landet. Ifølge de seneste meldinger vil denne indsats sandsynligvis ophøre i juni, hvilket vil ramme 250 sundhedsarbejdere.

I 2024 var WHO aktiv i ikke mindre end 40 sundhedskriser verden over. Og flere og flere af disse viser sig vanskelige at løse. COVID-19-pandemien gjorde det krystalklart, at sundhed er et globalt anliggende, men også, at der er meget store uligheder i landenes modstandsdygtighed overfor sundhedskriser. En kæde er ikke stærkere end det svageste led. Smitsomme sygdomme kender ikke landegrænser, og udbrud der starter i én verdensdel, kan hurtigt sprede sig verden over og forvandle sig til globale trusler, som vi så det med COVID-19, Ebola eller resistent tuberkulose. Sundhed for alle er med andre ord ikke kun et mål i sig selv. Det er også afgørende, hvis vi skal sikre international stabilitet og fred.

Hvis Danmark for alvor ønsker at gøre en forskel og maksimere effekten af sin investering i udviklingslande, bør der investeres markant mere i disse landes sundhedssystemer. For et samfund kan ikke opnå bæredygtig økonomisk vækst uden et velfungerende sundhedssystem. Forskning viser, at investeringer i sundhed giver en højere samfundsøkonomisk gevinst end investeringer i infrastruktur. Mens

infrastrukturinvesteringer ofte giver et hurtigere afkast, er sundhed og uddannelse fundamentale for en langsigtet transformation af et samfund.

Den nye udviklingspolitiske strategi bør bygge på det store potentiale og den store sundhedsfaglige ekspertise, der findes i Danmark. I særdeleshed den kapacitet, de store danske civilsamfundspartnere besidder i forhold til at fremme sundhed, herunder mental sundhed, i katastrofer, kriser og konflikter verden over. Et godt eksempel på dette inddragelsen af frivillige, der i mange dele af verden understøttede det etablerede sundhedssystemes respons under covid-19-pandemien.

Med dette høringsvar uddyber Røde Kors de elementer, vi mener det vil være hensigtsmæssigt at tage i betragtning i den kommende strategi. Anbefalingerne præsenteres i ikke-prioriteret rækkefølge.

Danmark kan spille en hovedrolle indenfor sundhed i humanitære kontekster

I Danmark er der i løbet af det seneste årti fremvokset ét af de mest lovende økosystemer i verden, som har fokus på at forstå og adressere sundhed, sundhedssystemer og mental sundhed i humanitære kriser og i skrøbelige lande verden over. Økosystemet repræsenterer et unikt samarbejde på sundhedsområdet og eksisterer på tværs af civilsamfund, det offentlige, forskningsverdenen, den private sektor og fonde.

De fleste ved, at vi i Danmark huser nogle af verdens førende *life science* virksomheder - med Novo Nordisk i spidsen. Færre er klar over Danmarks rige vækstlag af mindre private virksomheder, der direkte bidrager til at fremme sundhed i humanitære kriser, eller indirekte som underleverandører til centrale humanitære organisationer som Røde Kors og mange FN-organisationer. Denne kombination skaber et helt unikt privatsektormiljø indenfor sundhed i Danmark.

Derudover har Danmark en ledende rolle indenfor forskning om sundhed i humanitære kriser og har, bl.a. med stærk opbakning fra de danske fonde, spillet en vigtig rolle i forskning i epidemiologi og spredning af sygdomme, kroniske sygdomme mv. Og så er Danmark udgangspunkt for en række organisationer, der har fokus på at udbrede viden og faglig ekspertise om sundhed og mental sundhed i humanitære kontekster. Således er Red Barnet vært for *The MHPSS Collaborative*, mens Dansk Røde Kors er vært for *MHPSS International Movement Hub*, begge muliggjort med støtte fra Danmark gennem de Strategiske Partnerskabsaftaler. Dansk Røde Kors er desuden med støtte fra Novo Nordisk Fonden ved at etablere et fremtidigt videnscenter med fokus på kroniske sygdomme i humanitære kriser. Slutteligt har de danske civilsamfundsorganisationer og ikke mindste Røde Kors en velunderbygget erfaring med at mobilisere civilsamfundet og frivillighed til at understøtte det etablerede sundhedssystem. Noget, der med sikkerhed kun kommer til at spille en større rolle fremadrettet.

Særligt i år har Danmark en unik mulighed for at bruge sin position i internationale fora til at sætte global sundhed højt på dagsordenen. Platforme som EU-formandskabet kan bruges aktivt til at fremme sundhedsrelaterede initiativer og politikker. Danmark rummer altså – sin størrelse til trods - helt ekstraordinær høj faglig ekspertise, erfaring og viden indenfor sundhed i humanitære kontekster. **Det er der god grund til at bygge videre på.**

Robuste sundhedssystemer i udsatte kontekster

Danmark kan på ingen måde erstatte USAID, men lande som Danmark har på tværs af civilsamfund, det offentlige, forskningsverdenen, den private sektor og fonde, en helt enestående høj faglig ekspertise, erfaring og viden på sundhedsområdet. Det kan der drages fordel af i den nye strategi.

Anbefaling 1. Styrk den danske position som central aktør inden for sundhed i humanitære kontekster

Med netværk som Sundhedsalliancen og de to MHPSS-videnscentre har Danmark allerede et velfungerende fundament indenfor sundhed. Men det kan blive endnu stærkere, og Danmark kan via den udviklingspolitiske strategi styrke sin rolle som medspiller og katalysator for yderligere initiativer.

Et styrket dansk samarbejde med civilsamfundsorganisationer, multilaterale organisationer og lokale regeringer i kriseramte lande, vil være essentielt for at sikre effektive sundhedsinterventioner i Danmarks prioritetslande og humanitære kontekster globalt. Derudover giver sundhedssektoren en oplagt mulighed for at skabe forbedrede partnerskaber med den private sektor og den akademiske verden indenfor medicinsk teknologi, lægemidler og digital sundhed.

Forslag til tekst: Danmark vil arbejde for at inddrage relevante kompetencer i private, offentlige og andre organisationer med henblik på at konsolidere den danske ekspertise, og således placere Danmark centralt i indsatsen for at sikre mere robuste sundhedssystemer i de skrøbeligste kontekster i verden.

Anbefaling 2. Indgå i flere partnerskaber med lokale og regionale initiativer

De sundhedsinterventioner, som Danmark bidrager til, bør i endnu højere grad være lokalt forankrede og ledet af lokale eller regionale institutioner. En mere lokaliseret tilgang vil være omkostningsoptimerende, sikre bæredygtighed og forankring af indsatserne. De seneste år, og særligt i årene efter covid-19-pandemien, er der opstået større synlighed om en række lovende initiativer på sundhedsområdet, hvor lokale og regionale ledere tager ejerskab for udviklingen.

Forslag til tekst: Danmark vil søge partnerskaber med udvalgte nationale og regionale initiativer og derigennem være med til at opbygge sundhedskapacitet og beredskab lokalt. Særlig fokus vil være på de initiativer, såsom Africa CDC og Reach, der har et stærkt lederskab og forankring i eksisterende politiske institutioner (African Union og [IGAD](#)). Danmark vil medvirke til, at dansk viden og danske kompetencer bringes i spil som en del af partnerskabet.

Anbefaling 3. Prioriter mental sundhed og psykosocial støtte

Danmark bør udnytte sin styrkeposition indenfor mental sundhed i kraft af flere forskningsinstitutioner¹, NGO-drevne videnscentre², relevante virksomheder, samt stor ekspertise indenfor den danske sundheds- og socialsektor. Mental trivsel er helt afgørende for at mennesker kan overleve i akutte katastrofer, og for at sikre befolkningens modstandsdygtighed i kriseramte samfund. Derfor bør det være en dansk prioritet at fremme integration af mental sundhed og psykosocial støtte på tværs af humanitære indsatser.

Forslag til tekst: I arbejdet med at fremme global sundhed bør Danmark påtage sig et særligt lederskab for at fremme mental sundhed og psykosocial støtte. Det indebærer et særligt bidrag til og fokus på mental sundhed og psykosocial støtte indenfor strategiske sundhedssektorsamarbejder.

Anbefaling 4. Styrk adgangen til basale sundhedstilbud

I lavindkomstlande, hvor det etablerede, formelle sundhedssystem er skrøbeligt, bør Danmark fokusere på at styrke adgangen til basale sundhedstilbud (*primary health care*). Danmark bør med andre ord investere i det yderste led af sundhedssystemet – der, hvor det kommer tættest på borgerne. De basale sundhedstilbud leverer vigtige ydelser såsom rutinemæssige immuniseringer, behandling af kroniske sygdomme, mental sundhed og psykosocial støtte og bekæmpelse af mødre- og børnesygdomme. Styrkelse af de basale sundhedstilbud sikrer, at lokalbefolkningen i skrøbelige lande får adgang til økonomisk overkommelig og kontinuerlige sundhedsydelser, hvilket reducerer byrden for bl.a. hospitalssystemet og de samlede udgifter til sundhed. Og så spiller forebyggende tiltag, herunder vaccinationsprogrammer, viden om og uddannelse i egen sundhed³, forbedret sanitet og tidlig opsporing af sygdomme, en afgørende rolle for at reducere forekomsten af smitsomme og ikke-smitsomme sygdomme.

¹ Herunder centre for Global Sundhed på KU og SDU

² Røde Kors-bevægelsens globale MHPSS Hub, the MHPSS Collaborative som huses hos Red Barnet, specialiserede videnscentre indenfor torturrehabilitering hos DIGNITY og IRCT

³ Dette indbefatter lokale uddannelsesprogrammer der fremmer lokale befolkningsgruppers forståelse for egen helbredstilstand. Og så handler basale sundhedstilbud også om at tænke sundhedsdagsordenen holistisk: det handler også om at begrænse adgangen til sundhedsskadelige produkter som cigaretter, fast food, sodavand, og gøre det muligt at bevæge sig og undgå luftforurening – alle sociale determinanter som danner baggrund for et liv med et godt helbred.

Det er helt afgørende og bidrager til at sikre robusthed, at sundhedssystemet har en stærk lokal forankring, er integreret i lokale institutioner og inddrager frivillige som en del af den lokale robusthed. Her kan Danmark bl.a. bygge videre på det bilaterale bistandssamarbejde med Kenya.

Forslag til tekst: Danmark vil indgå i lokale partnerskaber hvor det er en prioritet at styrke adgangen til basale sundhedstilbud og sikre forebyggende tiltag. Danmark vil samarbejde med lokalt forankrede aktører såsom Røde Kors-bevægelsen, FN-systemet og andre civilsamfundsorganisationer, som kan være med til at styrke den helt lokale sundhedskapacitet i skrøbelige lande og regioner og fremme samarbejde mellem det etablerede sundhedssystem, det civile samfund og frivillige aktører.

Anbefaling 5. Global kapacitet til at håndtere kriser

Mens de basale sundhedstilbud er helt afgørende for at forbedre adgangen til sundhed lokalt, er det mindst lige så afgørende at sikre en robust global sundhedskapacitet og -arkitektur gennem organisationer som WHO, UNICEF, Røde Kors-bevægelsen og andre globale sundhedsorganisationer. De spiller en afgørende rolle i at sikre sygdomsovervågning og -lederskab, katastrofeberedskab og ressource-mobilisering. Det er særligt nødvendigt i skrøbelige lande og regioner. Danmark skal medvirke til at den globale sundhedsarkitektur og -kapacitet ikke svækkes, men består og udvikles.

Forslag til tekst: Danmark bør være med til at forbedre evnen til at forberede og reagere hurtigt og effektivt på globale sundhedskriser ved at støtte relevante ledende organer, herunder WHO og Røde Kors-Bevægelsen, inden for sundhed i nødsituationer, sygdomsovervågning og reaktion på sygdoms-udbrud og epidemier. Styrkelse af det globale katastrofeberedskab sikrer, at livreddende og livsopret-holdende sundhedsydelse kommer ud til dem, der har størst behov.

Anbefaling 6. Styrk sundheds- og klimahandling

Globale udfordringer hænger sammen. Det kommer bl.a. til udtryk, når klimakrisen skaber mere alvorlige og uforudsigelige vejrhændelser, fremmer sygdomsudbrud og bidrager til højere forekomster af ikkesmitsomme sygdomme. Og så ved vi, at klimakrisen⁴ vil føre til en stigning i mentale sundhedsproblemer og forværre eksisterende mentale sundhedstilstande. Disse konsekvenser opleves og vil fortsat opleves uforholdsmæssigt hårdt af de mest sårbare og dårligt stillede mennesker i de lande, der er mindst ansvarlige for at bidrage til årsagerne til klimakrisen.

Forslag til tekst: Gennem målrettede varslingsystemer kan vi inddæmme epidemier og iværksætte særlig beskyttelse for de mest sårbare og udsatte med kroniske sygdomme, når katastroferne rammer. Danmark anerkender, at klimaforandringerne har en indvirkning på sundhed. Derfor vil Danmark støtte de initiativer, der fremmer klimarobuste sundhedssystemer, bekæmper vektorbårne sygdomme og håndterer sundhedseffekterne af ekstreme vejrforhold.

Anbefaling 7. Innovative finansieringsmodeller indenfor sundhed

Global sundhed var en hovedprioritet for USAID, hvilket har betydet, at de globale sundhedsprogrammer har været blandt de hårdest ramte af nedlukningen. F.eks. er programmet PEPFAR (*U.S. President's Emergency Plan for Aids Relief*), som er estimeret til at have reddet mere end 25 mio. menneskers liv gennem forebyggelse og medicinsk behandling af HIV, nu lukket ned. Heldigvis er global sundhed ét af de områder, der virkelig rykker på sig i forhold til at afsøge innovative finansieringsformer. Et eksempel er *International Finance Facility for Immunization*, som benytter sig af staters lånekapacitet til at hente markedskapital til vaccinationsprogrammer mod donorgarantier. Det er blot ét af de mange gode eksempler på innovativ finansiering af sundhed.

⁴ Som følge af virkningerne af vejr- og klimaekstremer (f.eks. hvedebølger, tørke, oversvømmelser, brande, støvstorme, storme) og langsigtede og permanente ændringer af klimaet og miljøet (højere temperaturer, stigning i havniveauet, ændringer i vegetation og landskaber).

Der er allerede testet en platform, der skal ekspandere brugen af nye finansieringsinstrumenter og herigennem sikre en mere bæredygtig, stabil og omkostningseffektiv finansiering af globale sundhedsprogrammer. Det er derfor naturligt, at Danmark tager en ledende rolle i at accelerere udviklingen, og benytter sig af en mere markedsbaseret finansiering som komplement til traditionel udviklings- og humanitær bistand, med et særligt fokus på de mest skrøbelige og sårbare lande og regioner.

Forslag til tekst: Danmark vil tage en ledende rolle i at udvikle videre på erfaring med nye og innovative finansieringsinstrumenter for global sundhed, herunder mental sundhed og psykosocial støtte, i skrøbelige og sårbare lande og regioner. Danmark vil medvirke til at skabe incitament for nye finansieringspartnere gennem midler til *de-risking*, garantier og *payment-coupons* og tage en ledende rolle i udvikling af relevante nye standarder og politikker.